

спорів та розкриття злочинів економічного характеру. Ключовими для цього є знання з бухгалтерського обліку, економічного аналізу та контролю.

Література

1. Білуха М.Т., Судово-бухгалтерська експертиза: [підручник] / М.Т. Білуха. – К.: Видавнича компанія “Воля”, 2004. – 656 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Судово-бухгалтерська експертиза. [Навчальний посібник для студентів спец. 7.050106 "Облік і аудит"] / За ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП "Рута", 2004. – 460с.
3. Судова бухгалтерська експертиза: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / за ред. М. Д. Корінька. – Київ, Видавництво ТОВ «Типографія «Клякса», 2012 р. 432 с.

КОПИЦЯ В.І.

ст. групи ОЕЕМ – 21

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС І КОМПЕТЕНЦІЇ ЕКСПЕРТА З СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Експерт-економіст – це особа, що володіє спеціальними знаннями у сфері фінансів та економіки і залучається органами розслідування, судом і іншими органами для проведення експертизи.

Спеціальні знання експерта-економіста включають такі три блоки прикладних економічних наук.

1. Блок інформаційно-аналітичних наук: бухгалтерський облік, аналіз господарської діяльності, економічна статистика.

2. Блок функціональних наук: економіка праці, фінанси, гроші і кредит, маркетинг, менеджмент, податки і оподаткування, планування, оцінка майна підприємства та ін.

3. Блок галузевих економік: економіка підприємства конкретної галузі (виду діяльності) - економіка промисловості, економіка торгівлі, економіка транспорту та ін.

Спеціальний характер економічних знань передбачає володіння знаннями суміжних наук, зокрема судової бухгалтерії. Право на

проведення судової економічної експертизи мають тільки ті експерти, які внесені до Державного реєстру атестованих судових експертів.

Судовий експерт-економіст є самостійним учасником процесу. Втручання в проведення економічної експертизи, перешкоджання законній діяльності судового експерта і будь-який вплив на нього заборонений.

Експерт надає висновок, ґрунтуючись на результатах проведених досліджень. Він має право самостійно вибирати методи, засоби і способи дослідження.

Компетенція судового експерта-економіста може розглядатися у двох аспектах:

- коло повноважень, права і обов'язки експерта, визначені процесуальними кодексами;
- комплекс знань в області теорії, методики і практики судової експертизи певного виду.

Розрізняють об'єктивну компетенцію, тобто обсяг знань, якими повинен володіти експерт, і суб'єктивну - ступінь, в якій конкретний експерт володіє цими знаннями. Суб'єктивну компетенцію часто називають компетентністю експерта. Вона визначається його освітнім рівнем, спеціальною експертною підготовкою, стажем експертної роботи, досвідом вирішення аналогічних експертних завдань, індивідуальними здібностями. Компетентність державного судового експерта перевіряється і посвідчується експертно-кваліфікаційними комісіями [4].

З метою уникнення сумнівів у об'єктивності та неупередженості, судовий експерт повинен обмежувати свої особисті контакти з потерпілим, обвинуваченим та іншими учасниками судового процесу процесуальними рамками.

Найважливішою стороною незалежності експерта є його процесуальна самостійність. Незалежність судового експерта забезпечується можливістю його відводу. Незалежно від того, чи є судовий експерт державним експертом чи приватним, він дає висновок від свого імені і несе за нього особисту відповідальність.

Судовий експерт-економіст є учасником судового процесу, він наділений правосуб'єктністю, тобто має певні права і обов'язки і несе відповідальність за порушення покладених на нього обов'язків.

Експерт-економіст має право ознайомитись із матеріалами справи, по якій проводиться експертиза. Але він не має права розголошувати

інформацію, повідомляти будь-кого (крім органу, що його призначив) про хід експертизи і її результати.

Експерт має право запросити додаткові матеріали для проведення повного дослідження, подавши клопотання. Якщо у нього виникли сумніви щодо змісту і обсягу поставлених питань, то він має право подати клопотання органу, який призначив експертизу.

Експерт має право бути присутнім при проведенні процесуальних, виконавчих дій та задавати питання учасникам процесу, що стосуються предмета або об'єкта експертизи.

Він має право відмовитися від проведення економічної експертизи у таких випадках: коли наданих йому матеріалів недостатньо для виконання покладених на нього обов'язків, а додаткові матеріали не були надані; коли поставлені питання виходять за межі його спеціальних знань; якщо існують обставини для його відводу.

Судовий експерт-економіст зобов'язаний прийняти до виконання доручену йому експертизу, особисто провести дослідження і дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок. Якщо поставлені експерту-економісту питання виходять за межі його компетенції, або якщо наданих матеріалів недостатньо для проведення дослідження, а витребувані матеріали ще не надійшли, експерт зобов'язаний в письмовій формі повідомити орган, який призначив експертизу і повернути матеріали справи.

Експерт зобов'язаний з'явитись на виклик органу, який призначив експертизу, для надання роз'яснень, показів чи доповнень з предмету експертного дослідження, або повідомити причини неможливості проведення експертизи.

Експерт-економіст повинен забезпечити збереження об'єкта економічної експертизи.

Ми розглянули лише окремі права і обов'язки судового експерта-економіста. Повний їх перелік наведено в другому розділі Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень [1].

Оскільки експерт наділений обов'язками, то відповідно він несе відповідальність за їх порушення. Судовий експерт на підставах і в порядку, передбачених законодавством, може бути притягнутий до дисциплінарної, матеріальної, адміністративної або кримінальної відповідальності. Загальні підстави для дисциплінарної відповідальності експертів встановлені законодавством України. Крім того, відповідно до Положення про експертно-кваліфікаційні комісії

та атестацію судових експертів [5] до судових експертів можуть бути застосовані такі дисциплінарні стягнення: попередження; призупинення дії Свідоцтва (на певний термін); позбавлення кваліфікації судового експерта; зниження кваліфікаційного класу судового експерта.

Матеріальну відповідальність експерт несе за правилами, встановленими цивільним законодавством. Адміністративна відповідальність настає за злісне ухилення від явки до суду, до органів досудового слідства або дізнання відповідно до положень Кодексу України про адміністративні правопорушення [3].

За завідомо неправдивий висновок або за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків експерт несе кримінальну відповідальність, а за невиконання інших обов'язків - відповідальність, встановлену законом.

Підводячи підсумок, слід сказати, що експерт-економіст є дуже важливим учасником судового процесу, від якого часто залежить результат вирішення справи.

Література

1. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень. Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>
2. Копиця В.І. Міждисциплінарна курсова робота «Методика і техніка проведення судової економічної експертизи
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/page>
4. Михайлишин Н. П. Правовий статус судового експерта-економіста, зміст його спеціальних знань і компетенцій / Н. П. Михайлишин, Л. А. Будник // Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 30 червня 2017 р.) – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – С. 324 – 326.
5. Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів. Наказ Міністерства юстиції України від 03.03.2015 р. № 301/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15>